آزمون نوبت اول : **علوم و فنون ادبی (۳)** نام و نام خانوادگی : ..... نام کلاس : ..... **دوازدهم انسانی**	جامعه تعلیمات اسلامی یزد مجتمع آموزشی حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام دبیرستان (دوره دوم) دخترانه / پسرانه	**تاریخ: ۱۴۰۲/۱۰/۱۴** **زمان: ۷۰ دقیقه** **۲۹ سؤال – ۳ صفحه** **ساعت شروع: ۸ صبح**

	بارم
*** پاسخ‌های خود را در پاسخ‌برگ بنویسید.**	
الف) موسیقی شعر (۶ نمره)	
۱- با توجه به مصراع «راستی کن که راستان رستند»، وزن واژهٔ پایهٔ دوم کدام گزینه است؟ **الف) مفتعلن ب) مفاعلن ج) مفاعیلن د) فعلاتن**	**۰/۲۵**
۲- نشانه‌های هجایی زیر با کدام اختیار زبانی شعر (حذف همزه – تغییر مصوت بلند به کوتاه – تغییر مصوت کوتاه به بلند) مطابقت دارد؟ **الف) کمانِ ابرویش Ù_Ù_Ù_ ب) نه سبو پیدا _Ù_ _ _ ج) گفت ای پسر _ _ Ù _**	**۰/۷۵**
۳- با توجه به بیت زیر، پایه‌های آوایی و وزن را در ستون‌های خالی جدول پاسخ‌برگ قرار دهید. **«درد عشقی کشیده‌ام که مپرس زهر هجری چشیده‌ام که مپرس»**	**۰/۷۵**
۴- وزن‌های کدام گزینه با مصراع «دریاب که مبتلای عشقم» همخوانی ندارد؟ **۱) مفعولُ مفاعلن فعولن ۲) مستفعلُ فاعلاتُ فع لُن ۳) مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلن**	**۰/۲۵**
۵- از بیت‌های زیر برای انواع وزن «همسان تک لَختی – ناهمسان – همسان دو لختی» یک نمونه انتخاب کنید. **الف) هان ای دل عبرت بین، از دیده عِبَر کن هان ایوان مدایِن را آیینهٔ عبرت دان** **ب) گر جانِ عاشق دم زند، آتش در این عالم زند وین عالم بی اصل را چون ذرّه‌ها بر هم زند** **ج) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست**	**۰/۷۵**
۶- با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها، پاسخ مناسب دهید. **همّت طلب از باطن پیران سحرخیز زیرا که یکی را ز دو عالم طلبیدند** **الف) پایه‌های مصراع دوم را در جدول پاسخ‌برگ (مانند نمونهٔ مصراع اول) به گونه‌ای جدا کنید که همسان باشند.**	**۱**
ب) وزن همسان بیت را بنویسید.	**۱**
۷- با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها، پاسخ مناسب دهید. **مژه‌ها و چشم یارم به نظر چنان نماید که میان سنبلستان چَرد آهوی ختایی** **الف) در کدام واژه، مصوّت بلند «ی» بدون آنکه اختیار زبانی در کار باشد، کوتاه به شمار می‌آید؟** **ب) در مصراع دوم، تغییر مصوت بلند به کوتاه در کدام واژه وجود دارد؟** **ج) آیا نقش نمای اضافه (یِ) پس از واژهٔ «آهو» از مصوت کوتاه به بلند تبدیل می‌شود؟**	**۰/۷۵**
۸- با توجه به شعر نیمایی زیر به پرسش‌ها، پاسخ دهید. **تو را من چشم در راهم شباهنگام که می‌گیرند در شاخ تلاجن سایه‌ها رنگ سیاهی** **الف) مصراع دوم چند پایه (رکن) دارد؟** **ب) وزن واژهٔ «شباهنگام» را در مصراع اول بنویسید.**	**۰/۵**
ب) زیبایی‌شناسی (۶ نمره)	
۹- کدام آرایه در بیت «هر کاو نظری دارد با یار کمان ابرو / باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها» دیده نمی‌شود؟ **الف) مراعات نظیر ☐ ب) تشبیه ☐ ج) کنایه ☐ د) متناقض نما ☐**	**۰/۲۵**
۱۰- در کدام یک از بیت‌های زیر آرایهٔ «تلمیح» و در کدام بیت «متناقض نما» وجود دارد؟ **الف) من از آن روز که در بند توام آزادم // پادشاهم که به دست تو اسیر افتاده است** **ب) یار بی پرده از در و دیوار // در تجلی است یا اولی الابصار**	**۰/۵**

www.kanoon.ir

	بارم
۱۱- با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها، پاسخ دهید. «حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی // من از آن روز که در بند توام آزادم» الف) حافظ در مصراع دوم این شعر، مصراع سعدی را آورده است، به این آرایهٔ ادبی ..... می‌گویند. ب) در مصراع دوم، تقابل هم‌زمان و در یک امرِ «در بند بودن و آزاد بودن» موجب ایجاد آرایهٔ ..... شده است.	۰/۵
۱۲- در جدول پاسخ‌برگ، لف و نشرهای بیت زیر را مشخص کنید. منعم مکن از دیدن قد و رخ و چشمش من انس به سرو و گل و بادام گرفتم	۱/۵
۱۳- با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها، پاسخ دهید. چون در این میدان نداری دست و پایی همچو گوی اختیار سر به زلف همچو چوگانش گذار الف) دو واژه‌ای را که با «گوی» (توپ) مراعات نظیر دارند، بنویسید. ب) دو واژه‌ای را که با «دست» مراعات نظیر دارند، بنویسید. ج) «مشبه» و «مشبهٌ به» را در مصراع دوم مشخص نمایید.	۱/۵
۱۴- با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها، پاسخ دهید. گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ نشان عاشق آن باشد که خشکش بینی از دریا الف) مصراع اول به حضرت ..... تلمیح دارد. ب) مصراع دوم به حضرت ..... تلمیح دارد.	۰/۵
۱۵- آرایهٔ تضاد در مصراع اول بیت زیر از مقابلهٔ فعل‌های ..... و ..... پدید آمده است. گفتی به غمم بنشین یا از سر جان برخیز فرمان برَمت جانا بنشینم و برخیزم	۰/۵
۱۶- در کدام بخش بیت زیر آرایهٔ متناقض نما وجود دارد؟ گوش ترحمی کو کز ما نظر نپوشد دست غریق یعنی فریاد بی صدایم	۰/۲۵
۱۷- کدام‌یک از بیت‌های زیر «تضمین» و کدام‌یک «تلمیح» دارد؟ الف) ناقه سنگین می رود در هر قدم گویی ز شوق روح مجنون چنگ در دامان محمل می‌زند ب) خیـز تا خاطـر بدان ترک سمـرقندی دهیـم کز نسیمش بوی جـوی مولیـان آید همـی	۰/۵
ج) تاریخ ادبیات و سبک شناسی (۴ نمره)	
۱۸- در ستون‌های جدول پاسخ‌برگ، ویژگی‌ها و آثار را با نام شخصیت‌های درون کمانک مطابقت دهید. «میرزا آقا تبریزی - علامه دهخدا – قائم مقام فراهانی – ناظم الاسلام کرمانی»	۱
۱۹- کدام‌یک از شاعران زیر در عصر بیداری به «سبک خراسانی و قصیده سرایی» و کدام‌یک به «سبک عراقی و غزل سرایی» گرایش داشتند؟ الف) فروغی بسطامی ب) قاآنی شیرازی	۰/۵
۲۰- کدام شاعر عصر بیداری، تحت تأثیر مسعود سعد و سعدی بوده و اندیشه‌های آزادی خواهانه و وطن دوستانه در شعرهایش بازتاب داشته است؟	۰/۲۵
۲۱- نثر ساده و عامیانهٔ دهخدا بعدها در داستان‌های ..... و صادق هدایت بازتاب یافت.	۰/۲۵
۲۲- دشمنی با استعمار و استبداد از موضوع‌های نثر ..... در عصر بیداری بود. ۱) داستانی ۲) نمایشنامه‌ای ۳) روزنامه‌ای ۴) تاریخی	۰/۲۵
۲۳- چه عواملی باعث شده بود، برخی از شاعران عصر بیداری شعر خود را محاوره‌ای بسرایند؟ (۲ مورد)	۰/۵
۲۴- کدام‌یک از شاعران زیر در عصر بیداری به زبان پرصلابت گذشته وفادار ماندند و کدام‌یک به زبان ساده کوچه و بازار روی آوردند؟ الف) سید اشرف الدین گیلانی ب) بهار ج) ادیب الممالک فراهانی	۰/۷۵
۲۵- دو مورد از شاخص‌ترین درون مایه‌های شعر عصر بیداری را بنویسید.	۰/۵

www.kanoon.ir

بارم	د) نقد و تحلیل نظم ونثر (۴ نمره)
	۲۶- با توجه به ابیات زیر از قصیدهٔ «دماوندیه» به پرسش‌ها، پاسخ دهید.
	شـــو منفجـــر ای دل زمـانـــه وان آتـش خـود نهفتـه مپسند
	خامش منشین سخن همـی گوی افسرده مباش خـوش همی خند
۰/۲۵	**الف) شاعر مردم را به چه امری دعوت می‌کند؟**
	۱) سکوت و خاموشی ۲) اعتراض علیه ستم ۳) پنهان کردن رازها
۰/۵	**ب) در مصراع دوم بیت اول کدام واژه استعاره است و استعاره از چیست؟**
۰/۷۵	**ج) اگر هجاهای بیت را به صورت «چهار تا، چهار تا، دو تا» جدا کنیم، وزن شعر چه می‌شود؟**
	۲۷- در بیت «ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی // از این باد ار مدد خواهی، چراغ دل برافروزی»
۰/۵	**الف) چرا آرایهٔ متناقض‌نما وجود دارد؟**
۰/۵	**ب) در کدام پایه‌های مصراع اول، تغییر مصوت کوتاه به بلند دیده می‌شود؟**
	۱) ز/ کو / ی/ یا – ر/ می / آ/ ید ۲) زِ / کو / یِ / یا ـ نَ/ سی/مِ / با ۳) ر/ می/ آ/ ید- دِ /نو/ رو/ زی
۰/۵	**۲۸- با توجه به نوشتهٔ زیر به پرسش‌ها، پاسخ دهید.**
	«بیچاره‌ها خیال می‌کردند که گویا این وکلا را برای پلوخوری می‌فرستند... حالا تازه می‌فهمند که شأن مقنن از آن بالاتر است که به قانون عمل کند.»
	الف) بخش مشخص شده نشان‌دهندهٔ کدام شاخهٔ ارزشمند نثر دورهٔ بیداری است؟
	۱) نثر روزنامه ای ۲) تنفر از خرافات ۳) طنز سیاسی – اجتماعی
	ب) «مقنّن» با کدام واژهٔ متن، آرایهٔ «اشتقاق» دارد؟
۱	**۲۹- یک ویژگی زبانی و یک ویژگی فکری عصر بیداری را در ابیات زیر از نسیم شمال بنویسید.**
	هیچ نفهم. این سخن عنوان مکن خواهـش نافهمـی انسـان مکـــن
	لال شـــوم، کور شـــوم، کر شـــوم لیک محـــال است که من خـــر شوم
۲۰	جمع بارم